

yınların önemlileri şunlardır: "Kültür Temaslarının Atitüdlere Üzerine Tesiri" (İ. Ç. Tecrübî Psikoloji Çalışmaları, III [İstanbul 1961], s. 21-32, müellifin mezuniyet tezinin özetini); "İhtiharlar ve İctimaî Kıymetleri" (Klinik Symposium, I [İstanbul 1962], s. 22-27); "Kelâmî (Verbal) Yapılarda Estetik Organizasyon" (İ. Ç. Tecrübî Psikoloji Çalışmaları, IV [İstanbul 1966], s. 9-40, müellifin doktora tezinin özetini); "Şahıslararası İhtilâflar ve Sûbjektif Mâna Sistemleri" (The Role of Differential Connotations in Interpersonal Conflict) (a.g.e., VII [İstanbul 1968], s. 25-50); "Interpersonal Conflict Reduction: The Effects of Language and Meaning" (Carl E. Kuhlman — Monroe J. Miller ile birlikte, *Human Judgment and Social Interaction* [USA 1973], s. 229-237); "Kültürde Eski Yeni" (İ. Ç. Tecrübî Psikoloji Çalışmaları, II [İstanbul 1974], s. 79-88); "Denotative and Connotative Meaning in Interpersonal Conflict" (*Leadership and Menagement Appaisal* [London 1974], s. 361-374).

Erol Güngör'ün eserlerinin bibliyografyası Vehbi Başar tarafından hazırlanmıştır (Erol Güngör İçin, Ankara 1988, s. 199-208), daha sonra Hanefi Bostan tarafından tamamlanmıştır (Yedi İklim, nr. 55, Ekim 1994, s. 69-70). Türkiye'de ve Türkiye dışında ölümünden sonra Erol Güngör'ü çeşitli yönleriyle ele alan birçok sempozyum ve anma toplantısı düzenlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA:

İÜ Ed.Fak. Arşivi, Erol Güngör Dosyası; Erol Güngör, "Hilmi Ziya Ülken İçin", *Ortadoğu*, İstanbul 16 Haziran 1974; Hayrani Altıntaş, "İslâm Tasavvufunun Meseleleri'nin Bir Değerlendirilmesi", *Erol Güngör İçin*, Ankara 1988, s. 113-121; Muallâ Türköne, "Ziya Gökalp ve Erol Güngör'de Medeniyet Kavramı", a.e., s. 179-189; Vehbi Başar, "Erol Güngör Bibliyografyası", a.e., s. 199-208; Fuat Yavuz, *Erol Güngör'ün Dil, Edebiyat ve Edebiyat Sosyolojisiyle İlgili Görüşleri* (yüksek lisans tezi, 1989), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Adil Çiftçi, *Erol Güngör Hakkında Bir Monografi Denemesi* (yüksek lisans tezi, 1989), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ahmet Taşgetiren, "İslâmın Bugünkü Meseleleri", *Türk Edebiyatı*, sy. 97, İstanbul 1981, s. 37-39; Emin Işık, "İçimdeki Erol'a", *Türk Edebiyatı*, sy. 128, İstanbul 1984, s. 53-56; Yılmaz Özakpınar, "Prof. Dr. Erol Güngör'ün İlmî ve Fikrî Şahsiyeti", a.e., sy. 152 (1986), s. 12-15; Sabri Özbaydar, "Hocam Erol Güngör", *Türk Kültüründe Dağarcık*, sy. 3-5, İstanbul 1984, s. 5; M. Hanefi Bostan, "Prof. Dr. Erol Güngör ve Türk Tarihi Hakkındaki Görüşleri", *TDA*, sy. 81 (1992), s. 35-45; Ali Akar, "Ölümünün 10. Yılında Erol Güngör Çağrışimleri", *Türkiye Günlüğü*, sy. 22, Ankara 1993, s. 66-68.

ŞEYMA GÜNGÖR

GÜNTEKİN, Reşat Nuri

(1889-1956)

Cumhuriyet döneminin
önde gelen roman, hikâye
ve tiyatro yazarlarından.

26 Kasım 1889'da İstanbul Üsküdar'da doğdu. Babası askerî doktor Nuri Bey, annesi Lütfiye Hanım'dır. Üsküdar Selimiye'de başladığı ilk öğrenimini Çanakkale mahalle mektebinde tamamladı. Bir buçuk yıl kadar Çanakkale İdadisi'ne devam ettikten sonra İzmir'de Frerler Mektebi'ne kaydoldu. Bu okulu bitirmeden tasdiknâme alıp o sırada açılan bir müsabaka imtihanını kazanarak İstanbul Dârülfünunu Edebiyat Şubesi'ne girdi. 1912'de buradan mezun oldu. Bursa İdadisi'nde Fransızca öğretmenliğiyle ilk resmî görevine başladı (1913-1915). Daha sonra İstanbul'a gelerek sırasıyla Beşiktaş İttihat ve Terakkî (1915-1917), Fatih Vakfıkebir (1917-1919), Feneryolu Murâd-ı Hâmis (1919), Osman Gazi Paşa mekteplerinde, Vefa Sultânisi (1919-1924), İstanbul Erkek, Çamlıca Kız, Kabataş, Galatasaray, Erenköy Kız liselerinde Fransızca, Türkçe, felsefe, pedagoji öğretmenliği ve idarecilik yaptı.

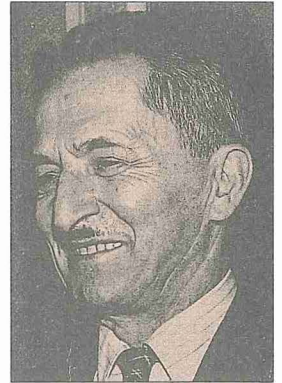
1927 yılında Millî Eğitim Bakanlığı müfettişliğine tayin edilen Reşat Nuri, bu görevini Çanakkale'den milletvekili seçilinceye kadar aralıksız sürdürdü. 1939-1946 yılları arasında iki dönem süren milletvekilliğinden sonra tekrar müfettişliğe döndü ve 1947'de başmüfettiş oldu. 1950 yılında UNESCO'nun Türkiye temsilcisi ve talebe müfettişi olarak Paris'e gitti. 1954'te emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul Şehir Tiyatroları Edebî Heyet üyeliğine seçildi. Yakalandığı akciğer kanserinden tedavi olmak üzere gönderildiği Londra'da 7 Aralık 1956'da öldü. Kabri Karacaahmet Mezarlığı'ndadır.

Reşat Nuri edebiyatla ilgisinin, çocuk yaşlarda teyzesinin oğlu Ruşen Eşref'le (Ünaydın) beraber dinledikleri lalası Şakir Ağa'nın masallarıyla başladığını, daha sonra Çanakkale'de otururlarken ev hanımlarının kendi aralarında okudukları hissî romanlara kulak misafiri olduğunu, bunlar arasında özellikle Fatma Aliye Hanım'ın *Udî* adlı romanını unutamadığını söyler. Fakat asıl bir süre sonra Halit Ziya'dan (Uşaklıgil) okuduklarıyla hevesinin arttığını ifade eder. Ayrıca evde babasının Türkçe ve Fransızca edebiyat ve felsefe kitaplarını ihtiva eden oldukça

zengin bir kitaplığı vardır. İzmir'de Fransız misyonerlerinin çalıştığı Frerler Mektebi'ne devam ederken öğrendiği Fransızca'sı ile Batı klasiklerini tanıdı. Babasının memuriyeti dolayısıyla çocukken, daha sonra öğretmenlik ve müfettişlik yıllarında yakından tanıdığı ve müşahade ettiği Anadolu şehir ve kasabaları, insanları, karşılaştığı olaylar roman ve hikâyelerinin zengin malzemesini oluşturmuştur. Yine çocukluğunda cadır tiyatrolarına düşkünlüğü, ilk öğretmenlik yıllarında Bursa'da Ahmed Vefik Paşa'nın yaptırmış olduğu tiyatrodaki seyrettiği oyunlar da bu edebî türle ciddi olarak ilgilenmesine yol açmıştır.

İlk gençlik yıllarında yazdığı ve imzasız yayımladığı birkaç şiir denemesinden sonra Reşat Nuri *Genç Kalemler*'deki ilk makalesiyle edebiyat dünyasına girer (1911). *La pensée turque* dergisiyle (1917) *Zaman* gazetesine (1918) edebiyata, özellikle tiyatroya dair makaleler yazar. İlk hikâyesi "Eski Ahbap" *Diken* mecmuasında neşredildikten sonra (1917) kitap halinde de çıkar. İlk romanı *Harabelerin Çiçeği* 1919'da *Zaman* gazetesinde tefrika edilir. Yine bu yıllarda Tristane Bernard'dan *Hakiki Kahramanlık* (1918) adıyla adapte ettiği ilk piyesi Hayreddin Rüştü takma adıyla yayımlanmıştır.

Reşat Nuri'ye asıl şöhretini kazandıran *Çalıkuşu* adlı romanıdır. *Vakit* gazetesinde tefrika edildikten sonra aynı yıl (1922) kitap halinde yayımlanan *Çalıkuşu*, bu tarihten günümüze kadar sürekli olarak okuyucuların ilgisini çeken ve en çok basılan romanlar arasına girmiştir. 1923-1924'te Mahmud Yesâri, Münif Fehim ve İbnürrefik Ahmed Nuri ile beraber *Kelebek* adlı haftalık mizah dergisini çıkarır. Bundan sonra tiyatro, hikâye, roman, mizah, tenkit, tercüme, uyarılama, antoloji, sözlük alanlarında

Reşat Nuri
Güntekin

pek çok kitap yayımlamış ve dergilerde yazıları çıkmıştır. 1947'de Cumhuriyet Halk Partisi'nin çıkardığı *Memleket* adlı gazetenin bir süre başında bulunmuştur. Bazı yayınlarında Hayreddin Rüştü, Cemil Nimet, Sermed Ferid, özellikle mi-zahî yazılarında Yıldız Böceği, Ağustos Böceği, Ateş Böceği takma adlarını kullanmıştır. Yazılarını yayımladığı gazete ve dergilerin başlıcaları şunlardır: *Zaman, Vakit, Kelebek, Diken, Şâir, Nedim, Temâşâ, Büyük Mecmua, Edebi Mecmua, İnci, Dersaadet, Tercümân-ı Hakikat, Fikirler, Hayat, Yeni Türk, Varlık, Aydıbir, Çınaraltı, Cumhuriyet, Milliyet, Resimli Şark, Ulus, Tan, Memleket, Türk Yurdu, Yeni Mecmua, Güneş, Muhit, Ana Yurt, Akbaba, Yeni Gün.*

Reşat Nuri'nin ilk bakışta aşk konusu üzerine kurulmuş gibi görünen romanları, gerçekte verilmek istenen mesajların şahıs ve olaylarla örülmüş edebî metinleridir. Bu bakımdan genel anlamıyla tezli roman kategorisine girerler. Başta *Çalikuşu* olmak üzere romanlarının çoğunun Türk okuyucusu tarafından hemen her dönemde okunması ve sevilmesi bunların sevgi, merhamet ve şefkat duygularıyla işlenmiş olmasındandır. Roman kahramanları arasında bulunan düşmüş kadınlar, dilenciler, toplumun çeşitli şekillerde damgaladığı suçlular bile okuyucuya fazla itici gelmez. *Çalikuşu, Duktan Kalbe, Akşam Güneşi, Bir Kadının Düşmanı* gibi ilk romanlarında şahıslar, olaylar, hatta anlatım tarzında duygu ağırlık kazanır. Daha sonrakilerde duygu yönü ihmal edilmemekle beraber toplum meseleleri ön plana çıkar. Bu açıdan bakıldığında Reşat Nuri'nin eserlerini birer içtimaî tenkit romanı olarak değerlendirmek mümkündür. Yer yer ironik bir ifade bu tenkidi destekler. Genellikle klasik roman yapısı içinde kalan Reşat Nuri, romanlarının hemen tamamını kahramanlardan birinin ağzından nakletmiştir. Merhamet duygusunu uyan-dırmak için sık sık melodramatik unsurlar kullanmış, olağan üstü tesadüflere de önemli ölçüde yer vermiştir.

Romanlarındaki zaman, istibdat dönemiyle Cumhuriyet dönemini içine alan bir kesittir. Hemen her romanında şu veya bu vesile ile II. Abdülhamid dönemine eleştiriler yönelten romancı, *Yeşil Gece* romanı ile *Hülleci* piyesi dışında ideolojik edebiyata iltifat etmemiştir. Roman kahramanları arasında öğretmenler, memurlar, doktorlar ve subay-

ların ayrı bir yeri vardır. Özellikle cehaletle karşı öğretmenlerin, bedenî hastalıklara karşı da doktorların verdiği mücadele Reşat Nuri'nin romanlarında yüceltilmiştir.

Hiçbir romancıda görülmediği kadar Anadolu'nun hemen her bölgesine eserlerinde geniş yer veren Reşat Nuri romanlarının konuları bakımından da zenginlik gösterir. *Çalikuşu*'nda Feride'nin şahsî macerası etrafında XX. yüzyılın başlarında Osmanlı bürokrasisinin, eğitim sisteminin, kadının toplumdaki yerinin, bâtil inançların tenkidi vardır. *Gizli El* ve *Değirmen*'de bozulan devlet mekanizması, bürokrasi, rüşvet ele alınır. *Damga*'da toplum içinde haksız yere suçlanmış, *Harabelerin Çiçeği*'nde sakat kalmış insanlara adına merhamet ve hoşgörü istenir. *Yaprak Dökümü* ve *Gök yüzü* Cumhuriyet döneminde yanlış Batılılaşma'nın getirdiği zihni ve ailevî krizlerin romanıdır. Romanları arasında yalnız *Yeşil Gece* katı bir ideolojik temel üzerine kurulmuştur. Hemen bütün eserlerinde belli bir ölçüde içtimaî tenkide yer veren Reşat Nuri, diğer romanlarında birbirine zıt görüşleri, ahlâkî değer yargılarını ve bu değerlere sahip roman kahramanlarını dengeli bir yapı içinde verdiği, zıtlıkları sevgi ve merhamet duygusuyla yumuşatmaya çalıştığı halde *Yeşil Gece*'de baştan sona kadar softalıkla inkılâpçılığın, en küçük hoşgörü duygusuna imkân tanımayan çatışmasını ortaya koyar. II. Meşrutiyet'le Cumhuriyet'in ilk yılları arasında geçen roman vak'ası, başlangıçta İslâm birliği idealine sahip bir medrese molla-sı olan Şahin'in, daima menfî örnekler görerek gittikçe dinî inançlarını kaybetmesinin ve "cumhuriyetperver bir inkılâpçı" öğretmen olarak bir Batı Anadolu kasabasında dinî inançlar, kişiler ve kurumlarla mücadelesinin hikâyesidir. *Yeşil Gece*'de dindar tiplerin hepsi cahil, riyakâr, menfaatçi, hatta düşman karşısında iş birlikçi veya kaçaktır. Bir bakıma Millî Mücadele yıllarının sonuna doğru yazılan *Çalikuşu* romanına inkılâp yıllarında verilmiş bir karşılık gibidir. *Çalikuşu*'ndaki temel vak'a ve bazı tiplerin *Yeşil Gece*'ye insanî duygularını kaybetmiş şekilde yansıdığı dikkat çeker. Şahin de Feride gibi Anadolu'ya giden, cehaletle, geri kalmışlıkla, menfaatçilerle mücadele eden bir öğretmendir. Aradaki fark yalnız *Çalikuşu*'nun bir aşk romanı olmasından ibaret değildir. Hemen bütün yapıyı değiştiren un-

sur *Yeşil Gece*'de iyi niyete, sevgiye, merhamete yer verilmemiş olmasıdır. Şahin Bey, daha romanın ilk sayfalarında gittiği kasabanın insanlarıyla özellikle dindarlıklarından dolayı kavga etmeye kararlıdır. İnandırıcı olmaktan çok propagandanın hâkim olduğu romanın, Atatürk'ün "yobazlığı tenkit eden bir roman yazması" direktifi üzerine kaleme alındığı yaygın bir kanaat olarak kabul edilmiştir. Nitekim *Yeşil Gece*'nin 1926'da yayımlanmasından çok sonra Reşat Nuri bir mülâkatında romanının devamını yazmayı düşündüğünü, bunda Şahin Bey'in çok yaşlanmış olarak roman yazarıyla karşılaşacağını ve, "İkimiz de o zaman gençtik, toyduk, birçok şeyleri yanlış gördük" diyeceğini ifade etmiştir (Baydar, s. 90). *Yeşil Gece*, Nazım Hikmet'in Reşat Nuri'nin en derin eseri olduğunu ve ateist propaganda yürütülmesinde pek faydalı olacağını belirten bir takdim yazısıyla Rusça'ya (1963) ve Bulgarca'ya (1965) çevrilmiş, ayrıca Bulgaristan'da Türkçe olarak da yayımlanmıştır (1966).

Hikâye yazarlığı 1930'a kadar devam eden Reşat Nuri'nin hikâyelerinin konuları ile roman ve tiyatroları arasında belirli ilişkiler vardır. Bunlarda da ferdî ve sosyal konuları işleyen yazar daha çok kadın, çocuk, aile ve ahlâk meseleleri üzerinde durmuştur.

Oyunlarının bir kısmı sıradan okul piyesleri iken ekserisi profesyonel sahneler için yazılmış olan eserlerdir. Konularının çoğu romanlarıyla paralellik gösterir. Hatta *Eski Şarkı*'nın *Eski Hastalık* adıyla, *Yaprak Dökümü*'nün aynı adla roman olarak karşımıza çıkması, *Çalikuşu*'nun başlangıçta "İstanbul Kızı" adıyla tiyatro eseri olarak yazılmış olması, ayrıca her romanının bir de senaryosunu kaleme alması, Reşat Nuri'nin tiyatro eserleriyle romanlarının genellikle aynı temaları ihtiva ettiğinin delilleridir.

Yeşil Gece gibi *Hülleci* de özel bir maksatla yazılmış izlenimi vermektedir. Oyun saf, biraz da alıkça bir hâfız olan Halil'i, annesi ve ağabeyinin bir olup genç karısı Melek'ten ayrılarak parası için çirkin ve aptal bir kızla evlendirmek istemeleri, bunun için de bir düzenle boş düştüğünü iddia ettikleri gelinlerinin bir süre sonra iyi bir mirasa konduğunu öğrenince niyetlerinden vazgeçip eve giren bir hırsızla hülle yaptırımları olayına dayanır. *Hülleci* ve *Melek* bu ilk gecelik beraberliklerinden hoşnut kaldıkları için evliliklerini devam ettirmeye ka-

rar verirler. Bütün bu düzene yalancı şahitler ve şer'i çıkış yolları bulmaya çalışan, rüşvet alan tipiyle mahalle imamı da karıştırılmıştır. Bir halk komedisi gibi gösterilen oyunda hütle ile beraber şeriat, dinî nikâh, tesettür, nâmahremlik, cerre çıkma gibi dinî meseleler ve âdetler hep olumsuz örnekleriyle bazan cehalet, bazan menfaat sebebiyle gülünç gösterilmiştir. *Hülleci*'yi yayımlayan Basın Genel Direktörlüğü'nün kitabın baş tarafında "halka yeni davalarını anlatacak piyeslerin azlığı, bunu telâfi için ulusal tezlerimizi yığına anlatacak eserlerin tanınmış yazarlara ısmarlandığı, *Hülleci*'nin bu serinin ilk kitabı olduğu" şeklindeki bir notu vardır.

Kendi tarzında orijinal ve dikkat çekici bir eser olan *Anadolu Notları* Reşat Nuri'nin müfettişlik yıllarına ait gözlemlerini yansıtır. 1928-1939 yıllarını içine aldığı anlaşılan bu notlar, yurdun hemen her köşesini gezen ve ince bir gözlem kabiliyeti olan romancının seyahat intibalarıdır. Karşılaştığı kişilere benzer tiplerin az çok değişerek romanlarında yer alması, yazarın gerçekçiliğini ve hayat tecrübelerinin eserlerine yansıdığını gösterir. Düzenli ve kronolojik bir seyahatnâme olmayan *Anadolu Notları*'nın orijinalliği, zamanında tutulmuş küçük notlara hâtıra ve çağrışımların da eklenmesiyle bir çeşit deneme karakteri kazanmış olmalarıdır. Bu notlarda dönemin Anadolu kasaba ve şehirleri, bunları birbirine bağlayan yollar, otel, han, lokanta gibi mahaller, at arabası, kamyon, otomobil, tren gibi yolculuk araçlarının yanı sıra Anadolu insanının özellikleri, yoksulluğu, mahrumiyeti, aydının sorumluluğu, eski yaşama alışkanlıklarından modern hayata geçişin intibaksızlıkları ve gülünçlükleri, tulûat tiyatroları, kahve ve cambazhâne gibi eğlence yerleri, bütün meşakkatlere rağmen şikâyetli bir yazarın kaleminden anlatılır. Böylece bir tarafta gelişen dünya karşısında Anadolu'nun yoklukları dile getirilirken faziletleriyle bu açıklarını kapatmaya çalışan insanlar anlatılır. Bu insanların yoksulluğa rağmen yabancıyı rahat ettirmek, ele güne karşı küçük düşmemek için çırpınmaları, dünya nimetlerinin en azyyla yetinip mutlu olmaları, bu kadarını bile elde etmek için tek varlıkları olan toprakla didişmelerinin anlatılması eserin dikkat çeken özelliklerindendir. Reşat Nuri, romanlarının çoğunda sergilediği özelliğiyle Anadolu insanının cehaletini, buna karşılık gelenekten ve ha-

yat tecrübesinden gelen irfanını yer yer vurgular. Kitabın II. cildinin son bölümündeki not, bu yazıları dönemindeki emsallerinden ayıran özelliğe işaret eder. Notların ilk cildini okuyan bir dostunun kendisine, süratle ilerleyen inkılâbın Anadolu'ya yansımaları gösterecek yerde eskiyi, kötüyü, sakatı ve geriyi göstermekten hoşlandığı şeklinde ithamda bulunması üzerine Reşat Nuri insanları ve memleketi sevmeye yolunun tek olmadığını, bunun ise kendi tarzı olduğunu söyler.

Eserleri. Romanları. *Çalikuşu* (1338), *Dudaktan Kalbe* (1341/1923), *Gizli El* (1343/1924), *Damga* (1342/1924), *Akşam Güneşi* (1926), *Bir Kadın Düşmanı* (1927), *Yeşil Gece* (1928), *Acımak* (1928), *Yaprak Dökümü* (1930), *Kızıl-cık Dalları* (1932), *Gökyüzü* (1935), *Eski Hastalık* (1938), *Ateş Gecesi* (1942), *Değirmen* (1944), *Miskinler Tekkesi* (1946), *Harabelerin Çiçeği* (1953), *Kavak Yelleri* (1961), *Son Sığınak* (1961), *Kan Davası* (1962), *Ripka İftişa Ediyor* (1949 yılında *Ulus* gazetesinde tefrika edilmiş, ancak basılmamıştır; diğer romanların hepsi İstanbul'da yayımlanmıştır).

Hikâye Kitapları. *Recm, Gençlik ve Güzellik* (İstanbul 1335), *Roçild Bey* (İstanbul 1335), *Eski Ahbap* (İstanbul, ts.), *Sönmüş Yıldızlar* (İstanbul 1339), *Tanrı Misafiri* (İstanbul 1927), *Leylâ ile Mecnun* (İstanbul 1928), *Olağan İşler* (İstanbul 1930).

Tiyatroları. Reşat Nuri'nin yirmi dokuz telif, yirmi biri tercüme veya adapte olmak üzere tesbit edilebilen eli oyunu vardır. Telif oyunları şunlardır: *Gönül İnhidam*, telifi 1918, yayımlanmamış), *Bâbü'r Şah'ın Seccadesi* (1919), *Hançer* (İstanbul 1336), *Asker Dönüşü* (temsil tarihi 1921), *Eski Rüya* (İstanbul 1338), *Kır-çıçeği* (1923), *Ümidin Güneşi* (İstanbul 1342/1924), *Gazeteci Düşmanı*, *Şemsiye Hırsız*, *İhtiyar Serseri* (üçü bir arada İstanbul 1342/1924), *Kızıl Şenlik* (temsil tarihi 1925), *Taş Parçası* (İstanbul 1926), *Bir Köy Hocası* (İstanbul 1928), *Bir Kır Eğlencesi* (İstanbul 1931), *Felâket Karşısında*, *Gözdağı*, *Eski Borç* (üç temsil bir arada, İstanbul 1931), *Ümit Mektebinde* (İstanbul 1931), *İstiklâl* (Ankara 1933), *Vergi Hırsız* (İstanbul 1933), *Hülleci* (İstanbul 1933), *Bir Yağmur Gecesi* (Ankara 1943), *Yol Geçen Hanı* (temsil tarihi 1944), *Ağlayan Kız* (temsil tarihi 1946), *Bir Başka Gece* (temsil tarihi 1956), *Eski Şarkı* (İstanbul 1971), *Yaprak Dökümü* (İstanbul 1971), *Tanrıdağı Ziyafeti*

(İstanbul 1971), *Bahkesir Muhasebecisi* (İstanbul 1971), *Daktilo Makinası* (radio oyunu). Tiyatro üzerine yazdığı yazılarının büyük bir kısmı Kemal Yavuz tarafından *Reşat Nuri Güntekin'in Tiyatro ile İlgili Makaleleri* adıyla bir araya getirilmiştir (İstanbul 1976).

Diğer eserleri de şunlardır: *Türk Kıraatî* (İstanbul 1930), *Fransızca-Türkçe Resimli Büyük Dil Kılavuzu* (İstanbul 1935), *Anadolu Notları* (I-II, İstanbul 1936, 1966), *Dil ve Edebiyat* (Ankara, ts.).

Reşat Nuri'nin Fransızca'dan yaptığı çoğu edebiyat dışı dokuz tercüme eseri vardır. Tesbit edilebildiği kadarıyla *Çalikuşu* ile *Akşam Güneşi* İngilizce'ye; *Damga*, *Yaprak Dökümü*, *Değirmen*, *Çalikuşu* ve *Yeşil Gece* romanları ile sekiz hikâyesi Rusça'ya; *Çalikuşu* ve *Yeşil Gece* ile bir hikâyesi ("Rü'yâ-yı Sâdık") Bulgarca'ya; *Çalikuşu*, *Kızıl-cık Dalları*, *Dudaktan Kalbe* adlı romanları, altı hikâyesiyle *Bâbü'r Şah'ın Seccadesi* adlı piyesi Sırpça'ya çevrilmiştir. Ayrıca bu dillerde ve diğer Batı dillerinde Reşat Nuri ile ilgili olarak yapılmış bir hayli tercüme, araştırma ve inceleme yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hilmi Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Reşat Nuri*, İstanbul 1957; Mustafa Baydar, *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar?* İstanbul 1960, s. 90; Muzaffer Uyguner, *Reşat Nuri Güntekin*, İstanbul 1967; İbrahim Tatarlı — Rıza Mollof, *Hüseyin Rahmi'den Fakir Baykurt'a Kadar Türk Romanı*, Sofya 1968, s. 35-53; Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler* (İstanbul 1969, haz. Zeynep Kerman), İstanbul 1992, s. 439-443; Kemal Yavuz, *Reşat Nuri Güntekin'in Tiyatro ile İlgili Makaleleri*, İstanbul 1976; İbrahim Zeki Burdurlu, *Reşat Nuri Güntekin*, İstanbul 1977; Fethi Naci, *Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*, İstanbul 1981, s. 185-202; a.mlf., *Reşat Nuri'nin Romancılığı*, İstanbul 1995; İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* (İstanbul 1983), İstanbul 1991, s. 217-229; Ramazan Kaplan, *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy*, Ankara 1988, s. 33-35, 269-271; Birol Emil, *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Şahıslar Dünyası I*, İstanbul 1989; a.mlf., *Reşat Nuri Güntekin*, Ankara 1989; a.mlf., "Öğretmenler Romancısı Reşat Nuri Güntekin", *MÜ Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, sy. 2, İstanbul 1990, s. 73-83; Olcay Önerioy, *Reşat Nuri Güntekin*, İstanbul 1991; Hüseyin Çelik, *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Sosyal Tenkit*, Van 1995; a.mlf., *Genç Kalemler Mecmuası Üzerinde Bir Araştırma*, Van 1995, s. 159-160; İsmail Eren, "Reşat Nuri Güntekin'in Rusça, Sırpça ve Bulgarca'ya Çevrilen Eserlerinin Bibliyografyası", *TDED*, XX (1973), s. 185-192; Oktay Akbal, "Yeşil Gece'den Kubilay'a", *Cumhuriyet*, İstanbul 25 Ocak 1973.

